

**Використання матеріалів
з освіти для демократичного громадянства та освіти з прав людини
при вивченні навчальних предметів у загальноосвітній школі**

Навчальний предмет **Практичне право** (автори: Л.Шелемей, С.Бондаренко, У.Лукач, Х.Дуда)

Відкритий електронний ресурс для скачування посібників серії «Живемо в демократії» томи 1-6:
<http://doccu.in.ua/tag/посібникизодгопл/>

Клас	Тема розділу, уроку	цінності / ставлення	уміння	навчальні ресурси (ОДГ/ОПЛ)	примітки/коментарі
9	1. Розділ 1. Правила і закони у суспільстві та твоєму житті	життя, честь, гідність, свободи, права людини, справедливість, взаємоповага, відповідальність, договір	<i>Оцінювати</i> роль права і законів в житті людей. <i>Висловлювати власну думку</i> щодо важливості дотримання законів, значення Конституції для життя держави, суспільства, громадян. <i>Оцінювати власні вчинки та поведінку інших людей</i> у життєвих ситуаціях на предмет її правомірності	Посібник Том II, розділ 5 Посібник Т.3 розділ 8 Правила та закон Урок 2,3,4 Т. IV	Можлива організація проектної діяльності: «Яких правил потребує суспільство?»
	Правила в нашому житті	моральні, етичні, суспільного співжиття, правопорядку, прав людини	уміти пояснювати, аналізувати та розв'язувати життєві проблеми з урахуванням моральних цінностей та соціальних норм, застосовувати засвоєні поняття і вміння під час розв'язування життєвих ситуацій та вибору моделей власної поведінки і взаємовідносин з іншими людьми	Розділ 8. Правила та закон. Яких правил потребує суспільство? (Т.ІІІ, впр. «Згодні чи негодні?» , ст.72) Урок 1і2 «Чому суспільству потрібні правила» (Т.ІV ст. 143-147) Урок 3 «Які правила відповідають вашим інтересам?» (Т.ІV) Вправа 2.1. «Гра у пліт» (Т. VI ст. 18)	

	Право. Норми права. Галузі права.	життя, прав і свобод людини, міжособистісних відносин, суспільного співжиття, особистої та суспільної безпеки	знати і розуміти ознаки та сутність права, основні положення цивільного, сімейного, трудового, адміністративного, кримінального законодавства щодо неповнолітніх осіб, уміти пояснювати, аналізувати та розв'язувати правові ситуації з використанням правових знань та положень нормативно-правових актів	Розділ 5. Права, свободи та відповідальність. Які наші права та як вони захищені? (Т.ІІІ, урок 1 впр. «Інформаційна скринька»ст.180) (Т. VI Вправа 5.4., ст 50; Вправа 6.2. 55-56)	
	Поняття правовідносин. Підстави їх виникнення	правопорядку, правової культури, справедливості, рівності	застосовувати засвоєні поняття і вміння під час розв'язування простих життєвих ситуацій та регулювати власну поведінку відповідно до норм права в різних видах правовідносин	Вправа «Допомога Коледжу Надії» (Т.ІІІ, ст.78) Вправа 2.2 «Система цінностей» (Т. VI ст. 19-20)	
	Нормативно-правові акти: поняття і види. Конституція України	демократії, рівності, справедливості, прав і свобод людини, людської гідності	визначати значення Конституції України як Основного Закону держави, керуватися вимогами законодавства про права, свободи і обов'язків людини та громадянина	Урок 4. Застосовуючи силу (Т.ІІІ, ст.99) Урок 1 «Точки зору щодо вибору й ідентичності» (Т.ІV ст. 38-40) Урок 1 «Якби я був президентом» (Т. IV ст 89-91)	
	Правомірна поведінка та правопорушення	правопорядку, життя, здоров'я, приватної власності	виявляти ставлення до власної поведінки і поведінки інших людей з точки зору норм права, оцінювати роль права в житті людини,	Матеріали для вчителя: випадки, питання, додаткова інформація. Випадок 1 (Т.ІІІ, ст. 100) Вправа 6.1. (Т. VI ст. 54-55)	
	Юридична відповідальність	життя, правопорядку, рівності, справедливості	пояснювати, аналізувати та розв'язувати життєві проблеми з урахуванням вимог права, усвідомлювати наслідки	Роздатковий матеріал для учнів 6.2 Дилема Шмідта (Т.ІІІ, ст.155) Розділ 2 «Беремо участь –	

			правопорушень та юридичної відповідальності за них	беремо відповідальність» (Т. IV)	
2. Розділ 2. Ти – людина, громадянин, значить маєш права	<i>права і свободи людини/ повага до прав і свобод людини, честь, гідність,</i> рівноправність, дискримінація, соціальна справедливість, громадянськість		<i>Висловлює власну думку</i> щодо прав і свобод людини як загальнолюдської цінності. <i>Реалізовувати</i> основні права та свободи людини і громадянина. <i>Захищати</i> права і свободи людини і громадянина. <i>Виявляти</i> громадянську активність в суспільстві й державі, моделювати поведінки і діяльності громадянина у певних ситуаціях	розділ 6. Відповідальність Урок 4 Чому люди стають активними громадянами (Т. III, с.152-153)	
Права і свободи людини. Загальна декларація прав людини. Конвенція ООН про права дитини	прав і свобод людини, справедливості, рівності, демократії		встановлювати взаємозв'язок між цінностями в житті людини і суспільства, використовувати правові норми з метою захисту своїх прав	Роздатковий матеріал для учнів 5.2, 5.3 (Т. III, ст.132-133) Урок 4 «Які цінності ми повинні поділяти» (Т. IV ст. 70-74) Вправа 1.2. «Права, обов'язки та правила у класі», Вправа 3.1. (Т. VI ст. 11-12; ст. 25)	
Конституційні права і свободи людини і громадянина	людської гідності, безпеки, добробуту, соціальної гармонії		виявляти ставлення до ролі держави та права у житті суспільства і людини, права як мистецтва добра і справедливості, реалізації, охорони, захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні	Урок 2. Історія Вести (Т. III, ст.49) Матеріали для вчителів 2.3 (Т. IV ст 77-79) Вправа 7.3., Вправа 7.8. (Т. VI ст 62-64; ст. 72)	
Участь громадян у житті демократичної держави	громадянської позиції, соціальної активності, самоврядування, демократії		оцінювати значення місцевого самоврядування та роль громадських об'єднань та дитячих і молодіжних організацій	Роздатковий матеріал для учнів 4.3. Випадок 5. (Т. III, ст.107) Урок 1 «Якби я був президентом» (Т. IV ст 89-	

				91) Урок 2 «Які цілі ми хочемо просувати?»(Т. IV ст 92-94) Вправа 1.3. «Індивідуальний герб» (Т. VI ст. 13-14)	
Право на освіту в Україні	соціально-економічні права людини, самореалізації	реалізувати право на освіту, визначати коло учасників навчально-виховного процесу, їх правовий статус		Роздатковий матеріал для учнів 4.3. Випадок 4. (Т. III, ст.107) Розділ 9 «Засоби масової інформації» (Т. IV ст. 219-231)	
Цивільне право України. Майнові та особисті немайнові права	прав людини, безпеки, гідності, справедливості, рівності сторін, змагальності	застосовувати норми цивільного права України під час проведення аналізу життєвих ситуацій, їх розв'язання та вибору моделей поведінки відповідно до норм цивільного права, власних суб'єктивних прав і законних інтересів		Конфлікт 1.(Т. III, ст.106) Роздатковий матеріал для учнів 4.2 Вправа 3.3 (Т. VI ст. 28)	
Право власності	права людини, власність, рівність	застосовувати норми цивільного права України щодо володіння, користування та розпорядження майном, визначати підстави набуття і припинення права власності		опитувальник з прав людини (тренінгові картки) (Т. III, ст.137-138)	
Права споживачів в Україні	життя, здоров'я, безпека, рівність, взаємоповага, відповідальність.	диференціювати поняття споживач, продавець, виробник, виконавець, керуватися нормативними актами, коментувати їх окремі положення щодо захисту прав споживачів, діяти в ролі споживача щодо захисту своїх прав		Роздатковий матеріал для учнів 6.3 (ч.2).(Т. III, ст.156) Матеріали для вчителів 2.1(Т. IV ст. 75-77) Вправа 7.5. (Т. VI ст. 67-68)	
4. Розділ 4. Закони в	Право на шлюб,	<i>Висловлювати власне ставлення до</i>	<i>Т. III, Частина 1, Розділ 4</i>	Стосунки у сім'ї,	

	житті твоєї сім'ї	сімейні (родинні) цінності життя з гідністю, любов, доброта, вдячність.	взаємних прав і обов'язків батьків і дітей. <i>Оцінювати</i> ситуації щодо порушення прав дитини в сім'ї	Конфлікт Урок 4 випадок 3 Частина 2, Розділ 6 Відповідальність Урок 1 Відповідальність вдома. с. 144-145	про прийнятність застосування сили, особистісна поведінка, взаємозв'язок бажань та базових потреб.
	Сім'я. Порядок укладення шлюбу та права подружжя	свобода, права, рівноправність	диференціювати поняття сім'я, шлюб, визначати умови та порядок укладання шлюбу, зокрема неповнолітньою особою, особисті немайнові й майнові права і обов'язки подружжя, аналізувати правові ситуації з сімейного права.	Ресурсні матеріали вчителя (Т.ІІІ, ст.139) Вправа 8.3. (Т.VІ ст. 81)	
	Права та обов'язки батьків і дітей	мораль, гідність, рівність, справедливість, взаємоповага, відповідальність	визначати права і обов'язків батьків і дітей, обов'язок матері, батька утримувати дитину та обов'язок повнолітніх дітей утримувати батьків, аналізувати й вирішувати правові ситуації, пов'язані з правами й обов'язками батьків і дітей	Посібник т.3 Роздатковий матеріал для учнів 6.1. «Мілан робить вибір» Посібник т. VI Вправа 3.6.(ст. 32)	
	Права дитини та їх захист	морально-етичні, духовні, життя,здоров'я, честі, гідності, безпеки, рівності, справедливості	Визначати державні органи, установи, організації, що опікуються правами дитини, оцінювати ситуації порушення прав дитини в сім'ї, вказувати підстави позбавлення батьківських прав, диференціювати усиновлення та опіку і піклування	Посібник т.3 Роздатковий матеріал для учнів 4.3. Випадок 4 (ст.107) Посібник т. VI Вправа 1.4. «Букет квітів» (ст 15)	

	5. Розділ 5. Твої права у трудових відносинах	Право на працю Право на підприємницьку діяльність, чесність , Дисципліна	<i>Розв'язувати</i> правові ситуації, пов'язані з працевлаштуванням та працею неповнолітніх осіб. Реалізовувати право неповнолітніх на працю, на підприємницьку діяльність	Посібник т.3 Розділ 1 Стереотипи Урок 3, ст. 30-31	Стереотипи щодо професії
	Праця в нашому житті	Права, рівність, справедливість, свобода	Визначити які права та гарантії прав на працю закріплені в нашій державі; особливості працевлаштування неповнолітніх, шляхи пошуку роботи; диференціювати підприємницьку діяльність	Посібник т. VI Вправа 5.3. «Пазли» (ст. 48)	
	Як стати працівником	Законності, гідності, безпеки, рівності, справедливості, приватної власності,	Визначити поняття трудового договору та диференціювати його умови; права та обов'язки працівників і роботодавців, порядок та підстави звільнення з роботи	Посібник т. III Урок 2 «Історія Весни» (ст. 49-51) Посібник т. VI Вправа 6.3. (ст. 57)	
	Праця неповнолітніх	життя, здоров'я, безпеки, рівності, справедливості	Визначити особливості робочого часу і часу відпочинку неповнолітніх неповнолітніх; диференціювати додаткові підстави звільнення неповнолітніх та додаткові гарантії при звільненні неповнолітніх	Посібник т. III Роздатковий матеріал для учнів 2.2. Історія 3. (ст. 59-60) Посібник т. VI Вправа 5.5. (ст. 51-52)	
	6. Розділ 6. Твої орієнтири в адміністративному та кримінальному праві	Гідність, життя, права, совість, моральність, справедливість, відповідальність, Правомірна поведінка	Розрізняти про витравну поведінку, види злочинів <i>Оцінювати</i> наслідки протиправної поведінки для конкретної особи, оточуючих і суспільства в цілому <i>Усвідомлювати</i> особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх.	-	

			Взаємодіяти із представниками правоохоронних органів Визначення способу поведінки і порядку дій в конкретних правових ситуаціях аналіз і застосування правової інформації		
Адміністративні правопорушення	Права людини, законності, гідності, безпеки, рівності, справедливості,	Диференціювати поняття адміністративного правопорушення; визначити його ознаки, види шкоди, керуватися нормативними актами, коментувати їх окремі положення щодо обставин, які враховуються при застосуванні адміністративного стягнення.	Роздатковий матеріал для учнів 2.2. Історія 2. (Т.ІІІ, ст.59) Роздатковий матеріал для учнів 6.3. «Речі виходять з-під контролю» (Т.ІІІ, ст.156) Вправа 4.3. ;Вправа 8.6. (Т. VI ст 36; ст 84)		
Що таке злочин	Права людини, законності, гідності, безпеки, рівності, справедливості, життя,здоров'я	Визначити поняття злочину, диференціювати види злочинів;склад злочину, види співучасників у злочині, форми вини; керуватися нормативними актами, коментувати їх окремі положення щодо дій, які підлягають покаранню згідно з нормами ККУ	Матеріали для вчителя: випадки, питання та додаткова інформація. Випадок 1-4. (Т.ІІІ, ст.100-101) Розділ 2 «Беремо участь – беремо відповідальність» (Т. IV)		
Кримінальна відповідальність і кримінальне покарання.	Права людини, законності, гідності, безпеки, рівності, справедливості, життя,здоров'я	Визначити поняття кримінальної відповідальності, мети покарання, диференціювати види кримінальних покарань; керуватися нормативними актами, коментувати їх окремі положення щодо дій, які підлягають покаранню згідно з нормами ККУ	Посібник Т.ІІІ Матеріали для вчителя: випадки, питання та додаткова інформація. Випадок 1-4. (ст.100-101) Посібник Т IV Розділ 2 «Беремо участь – беремо відповідальність» Вправа 5.1.; Вправа 8.6. (Т.VI ст 46; ст. 84)		

	7. Розділ 7. Твоя подорож у світ юридичних професій	Право на професію, свобода, гідність, справедливість,	звернення до відповідних органів й установ по кваліфіковану юридичну допомогу	Посібник т.3 Розділ 4 Конфлікт Урок 4 випадок 1-4.	Особиста поведінка та правомірність застосування сили
	Правоохоронні органи	Права людини, законності, гідності, безпеки, рівності, справедливості, приватної власності	Диференціювати поняття міліції, поліції, служби безпеки України, прокуратури; керуватися нормативними актами, коментувати їх окремі положення щодо звернень до правоохоронних органів та в разі затримання правоохоронними органами.	Матеріали для вчителя: випадки, питання та додаткова інформація. Випадок 1. (ст.100-101)	